

УДК 340.13

Романцов Ю.І.

студ. гр. Ю-110м НУ «Запорізька політехніка»

ДОКТРИНАЛЬНЕ ПІДГРУНТЯ ДЛЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ ПРОЦЕДУРИ

Як один з основних напрямів праворозуміння і самостійної наукової школи, природно - правова доктрина склалася в період буржуазних революцій XVII–XVIII ст. у працях таких мислителів, як Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк, Вольтер, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо та ін.

У філософії права основоположником доктрини поділу влад вважають англійського мислителя Джона Локка, який у своїй праці «Два трактати про врядування» (1690) вперше обґрунтував необхідність відділення законодавчої влади від виконавчої.

Локк стверджує, що законне керівництво базується на ідеї поділу влади. Перш за все, це законодавча влада. Локк описує законодавчу владу як вищу, що має повну владу над тим, «як буде використовуватися сила для співдружності». Потім виконавча влада покладається на виконання закону, як

це застосовується у конкретних випадках. Цікаво, що третя сила Локка називається «федеративною владою», і вона складається з права діяти на міжнародному рівні відповідно до закону природи.

Локк вважає, що кілька установ може мати однакову силу. Наприклад, законодавча влада в його час була поділена між Палатою громад, Палатою лордів і королем. Оскільки всі три повинні погодитися на те, щоб стати законом, всі три є частиною законодавчої влади. Він також вважав, що федеративна влада та виконавча влада, як правило, знаходяться в руках виконавчої влади, тому одна і та ж особа може здійснювати більше однієї сили (або функції). Отже, не існує жодної кореспонденції між державами та установами.

Якщо порівнювати формулювання розподілу влади Локка з пізнішими ідеями Монтеск'є, ми бачимо, що вони не настільки різні, як спочатку вони можуть з'явитися. Хоча Монтеск'є дає більш відомий розподіл законодавчої, виконавчої та судової влади, оскільки він пояснює, що він має на увазі за цими умовами, він знову підтверджує перевагу законодавчої влади та описує виконавчу владу як зв'язок з міжнародними справами (федеративна влада Локка) і судова влада, пов'язана з внутрішнім виконанням законів (виконавча влада Локка). Це більше термінологія, ніж зміни.

У XX ст. в Європі поширилася практика формування доктрини вищими судовими інстанціями (передусім конституційними і верховними судами), що дало можливість поєднати фундаментальне теоретичне знання і значний практичний юридичний досвід.

В Україні важливим суб'єктом формування правової доктрини виступає Конституційний Суд України, який викладає власне розуміння духу Основного Закону України та поточного законодавства. Закріплені ним у правових позиціях доктринальні положення підсилюються завдяки загальнообов'язковості рішень органу конституційної юрисдикції. У свою чергу, Конституційний Суд при постановленні своїх рішень спирається на думки видатних учених-юристів, висновки провідних юридичних наукових установ та навчальних закладів.

Вплив доктрини на правозастосування виявляється, зокрема, у тому, що правозастосовні органи у своїй практиці спираються на доктринальне тлумачення актів законодавства. Його авторитет полягає не у формальній обов'язковості, а в переконливості запропонованих висновків та високій кваліфікації осіб, які здійснюють таке тлумачення. Правова доктрина також справляє істотний вплив на практичну юриспруденцію через науково-практичні коментарі до актів законодавства, які слугують важливими орієнтирами для правозастосовної практики.

Крім того, правова доктрина виступає вторинним, переконливим джерелом права, забезпечуючи додаткову юридичну аргументацію при

вирішенні конкретних справ. Так, в австрійському суді до цього часу посилаються на доктринальні погляди Г. Кельзена – автора понад 600 робіт, серед яких найбільш відомо «Чисте вчення про право» (1934), де сформульована доктрина нормативного ідеалізму, або нормативізма. Нормативний ідеалізм Кельзена заснований на очищенні закону і правової норми від їх соціальних передумов. Правова норма з формальних підстав і апріорно наділяється дійсністю (обов'язковістю), яка, по суті, не стикається з реальністю життєвих факторів і подій і може бути незалежна від цієї реальності.

Г. Кельзен зазначає, що «будь-який правовий порядок може бути визначений як несправедливий, якщо його розглядати як з позицій певної норми справедливості. Але те, що зміст чинного правового порядку може бути визначений як несправедливий, у жодному разі не може слугувати підставою, щоб не вважати його правовим».